

U ORGANIZACIJI CBBiH

Održana međunarodna konferencija o currency board-u

U organizaciji Centralne banke BiH (CBBiH) i uz uredništvo i pomoć broja domaćih i međunarodnih zvanika, u Sarajevu je 11. aprila 2003. godine održana međunarodna konferencija pod nazivom "Uloga currency boarda u monetarnoj politici: Istorijska praksa".

Konferencijom je obilježena petnaestogodišnja postojanja CBBiH i putovanja u opticaj prve bosanskohercegovačke valute, konvertibilne marke, ali je istovremeno weni održavawem CBBiH i epla steji više saznawa o iskustavi ma drugih zemaca koje primjwuju princip currency boarda, posebno isto-ne Evrope. Na konferenciju su stoga, pozvani, predstavnici centralnih banaka Estonije i Bugarske, ali i bivši guverner Narodne banke Argentine u kojoj je currency board propao. "Glavno što sam nauio od ovih zemaca u isto-noj Evropi u koji ma je primjwivan, jeste da je currency board bio uspješan, ali u isto vrijeme sam nauio da su svi ovi currency board aranmani uveli određenu fleksibilnost u okviru finansijskih funkcija koje obavqaju, bez podrivawa povjerewa i funkcija currency board-a. Mislim da smo dobili korisne informacije koje bi trebali analizirati CBBiH, ekonomisti i predstavnici međunarodne zajednice kako bi smo vidjeli da li postoji neko iskustvo koje bi moglo biti skorije u dajem radu CBBiH", izjavio je guverner CBBiH **Peter Nicholl**. Kako se moglo uti na konferenciji, u okviru ovih currency board aranmana izdaju se kratkoro-ne hartije od vrijednosti ili postoji mogućnost odobravawa zajmova komercijalnim bankama u krajwoj nuđi, ali samo u obimu vika deviznih rezervi, što zna-i bez mogućnosti podrivawa currency board-a. Zakqu-ak bivši guvernera Narodne banke Argentine **María Blejera** bio je da

je fiskalna politika ta koja je, u suštini, izazvala podrivawe principa

currency board aranman, proces prilagođavawa bio je, mođa, brinogio što je to slu-aj u više konvencionalnom monetarnom okviru. Kazao je predstavnik Banke Estonije **Andres Sutt**. Currency board, zasnovan na evru, olakao je integraciju i promjene u ekonomskoj strukturi. Zbog datih osobnosti currency board aranmana, kao što su monetarni okvir i ekonomska tranzicija, za zemcu kao što je Estonija, veoma je važno da ima snažan finansijski sektor, a predstojeji ulazak ove zemce u

Evropsku uniju i Evropsku monetarnu uniju pokreje i mnoga pitanja koja se odnose na približavawe finansijskoj stabilnosti zemaca. Na konferenciji je bilo i suprotnih mišljenja o currency boardu, a jedno od njih iznio je i profesor Ekonomskog fakulteta u Sarajevu **Mirko Puqi**. On, naime, smatra, da stabilnost cijena i kursa nisu kqu-nici qevi, ve sredstva za vjelewe monetarne politike za ostvarivawe razvoja kao cijca. Konstatujuji da je postojeji currency board u BiH jedan od najrigidnijih, Puqi je sugerisao da se iskoristi atmosfera reformi u okviru kojih bi bio reformisan i currency board u naoj zemci. Stoga je, izmeu ostalog, predloio da CBBiH bude omogueno aktivnije uredništvo u finansijskom sektoru i da izdaje kratkoro-ne hartije od vrijednosti. Fikret Haxi sa Ekonomskog fakulteta u Sarajevu kazao je kako je jedan od ciljeva currency board-a niška kamatna stopa koja je u BiH viška, te je tako ocijenio da CBBiH i currency board trebaju biti vije u funkciji razvoja. Konferencija je, prema ocjeni guvernera ispunila o-ekivawa, a iznesene ideje ocijenio je izuzetno zanimqivim. Bi je, meutim, neophodno, detaqnije istraiti ove opcije, napomenuo je guverner.

pa currency boarda u Argentini. Tome je doprinijela i iwenica da je VI da natjerala komercijalne banke da joj odobravaju zajmove, te je time ova kri za preli i u sektor komercijalnog bankarstva. "Moram reji da je situacija u Argentini bila ekstremna i da se zbog toga desilo podrivawe currency board-a. Niko od nas ne moe garantovati da se to nikada neje desiti, ali ne mislim da je rizik potencijalno visok da do toga doje", ocijenio je guverner **Nicholl**. Currency board u Bugarskoj, prema rijeima predstavnika Narodne banke Bugarske **Kalina Hristova**, donio je finansijsku i stabilnost cijena koji su bili potrebni bugarskoj ekonomiji. "To je najbolja moguća monetarna politika za zemcu u datim okolnostima", kazao je **Hristov**. Strategija monetarne politike Narodne banke Bugarske mala je relativno malo uticaja na platni bilans zemce. Druge politike i faktori odredili su ekonomsku konkurentnost, ni vo izvoza i mogućnost za privlaewe stranih investicija. Stabilnost cijena moe jedino indirektno podrati ekonomsku konkurentnost. Ekonomija Estonije pokazala je veliki stepen fleksibilnosti u proteklih deset godina koliko je na snazi currency board aranman u ovoj zemci. Zbog automatskih stabilizatora ugraeni u

PETER NICHOLL

Currency board ostvari o je cilj - f i nansijsku stabilnost u BiH

Currency board postigao je cilj koji je bio zacrtan: f i nansijska stabil-

nost u BiH. Ovaj aran`man donio je zna-ajnu ekonomsku i dru{tvenu korist ekonomiji i gra|ani ma BiH, ocjena je guvernera Centralne banke BiH (CBBiH) Pitera Nikol a, iznesena na ^etvrtoj me|unarodnoj konferenciji pod nazivom "Ul oga currency board-a u monetarnoj politici: Istorija i praksa". Ovaj aran`man, smatra guverner Nicholl, treba biti nastavqen, jer je veoma va`no zadr`ati f i nansijsku stabilnost. "F i nansijska stabilnost nije cilj sa kojeg, kad ga jednom ostvarite, prelazite na drugi. Stabilnost f i nansijskog sektora mora biti zadr`ana kroz dosqednu primjenu monetarne politike", kazao je guverner. Mogu}e je, me|utim, da CBBiH, koja posl uje na pri nci pu currency board-a, obavqa i druge zadatke u f i nansijskom sektoru koji bi pomogli ekonomski razvoj, uz opredjeqjewe da takve politike ne smiju ugroziti currency board. Stoga }e CBBiH, koja to ve} -ini u platnom sistemu i bankarstvu, nastaviti {iriti svoju ulogu u bh. f i nansijskom sektoru, ne zaboravqaju}i da je weng|avni cilj f i nansijska stabilnost kroz f unkcioni sawe currency board-a, rekao je guverner CBBiH. Kao jedan od razloga zbog kojih je potrebno zadr`ati ovaj aran`man kao monetarnu politku u BiH, naveo je isti nske ekonomske i socijalne koristi. Drugi razlog je da ve}ina zemalja u regionu ima visok stepen stabilnosti kursa u odnosu na evro, te bi kretawe BiH u suprotnom smjeru bilo veoma rizi- no. Tre}i razlog koji je guverner naveo u pri loz zadr`avawu currency

board-a je taj da ovaj aran`man nema razumnualternativu. "Neki qudi zagovaraju napu{tawe currency board aran`mana, ali ni ko od njih nije razjasnio koji bi to bilo alternativni tip monetarne politike. Ne vidim kako bi diskrecioni tip monetarne politike f unkcioni sa ovom trenutku ili u doglednoj budunosti", stav je guvernera CBBiH, koji je ustvrdio da bi bilo koji alternativni tip monetarne politike vjerovatno prije generirao inflaciju nego doveo do ekonomskog rasta ili bi donio mal o akcije, a vi {e konfuzije i nezvjesnosti. I kona- no, razlog zbog kojeg je potrebno zadr`ati currency board je dugoro- nci q bh. politike da se ekonomski pribli`i ili i ukqu- i u Evropu. KM je ve} vezana za evro, te je razumno zadr`ati ovu vezu, ponovio je guverner Nicholl, koji je na konf erenciji podsjetio na zna- ajne momente u razvoju CBBiH i currency board aran`mana, na strukturu CBBiH, wenu nezavisnost, progres KM, te na razloge uspjeha currency board-a u BiH.

JURE PELI VAN

CBBiH je dosqedno primjewi val a currency board

Tokom nepunih {est godina posl ovawa, Centralna banka BiH (CBBiH) dosqed-

no je i u punom zna- ewu primjewi val a currency board aran`man. Govore}i na me|unarodnoj konferenciji u okviru sesi je o nastanku CBBiH i pet godi na wengof unkcioni sawa, -lan Upravnog odbora CBBiH Jure Pelivan i zjavi o je da, dosqedno primjewuju}i currency board, CBBiH nije odobri la ni ti jedan kredit, ni ti bilo kakvu nov- anu pozajmicu bankama ili dr`avnim organima, odnosno wihovim institucijama. To zna- i da su dosqedno primjewi wawe sve odredbe postoje}eg Zakona o CBBiH. "Nedvojbeno je da su gra|ani, pri vreda i svi drugi subjekti u BiH i skazali puno povjerewe u doma}u valutu, jer je ona konvertibilna, tj. sl obodno zam-

jewi va za sve druge konvertibilne valute, po f i ksnom odnosu (te-aju), utvr|enom Zakonom", kazao je Pelivan. Pouzdano se, dodao je, mo`e konstatovati da je stabilnost doma}e valute u du`em periodu odigrala vel iku ulogu u odr`avawu stabilnih cijena na doma}em tr` i {tu. Isti na je da se odr`ava stalni odre|eni porast industrijske proizvodwe i bruto dru{tvenog proizvoda (BDP) koji je, po stanovni ku, ne{to iznad polovine onog koji je dostignut u 1990. godi ni. Dostignuti pri vredni razviktak u protekli h {est godina je, prema relevantnim kriterijuma, nezadovoljavaju}i, ali je trend proizvodwe i ukupnog privre|ivawa ipak evidentan. On se postie kori {ewem doma}ih resursa i zna- ajnom f i nansijsko-kreditnom podr{kom i donacijama za odre|ene namjene. "Proble m je u tome {to se najavquje smawi wawe inozemne pomo}i u naredni m godi nama, a doma}i f i nansijsko-kreditni potencijali nisu dostatni za ubrzawe privrednog razviktka. Pri tome se ima i vi du da je izrazi to nepovoljan odnos razmjene sa inozemstvom koji se ispoqava u sve ve}em spoqnotrgovinskom def icitu", rekao je Pelivan. On smatra zabri wavaju}im podatak da dobar dio kreditnog potencijala banke usmjeravaju na kreditirawe stanovni {tva. Banke se pona{aju tr` i {no, rekao je Pelivan, te dodao da je najsigurniji povrat krediti ta koji se odobravaju stanovni {tvu, uz osobnu garanciju i nekol iko jemaca, tako da su ti krediti ve}i od krediti ta privatnim poduze}ima. "Misl im da je zadatak ekonomske politike i propisa da se analizira mogu}nost za preusmjeravawem kreditnog potencijala u ve}oj mjeri u privredu, u razvoj. Sve je mawi priliv stranih sredstava i moramo tra`iti dodatna sredstva iz vlastitih izvora i iznalaziti mogu}nost da istupamo na inozemno kreditno tr` i {te", ocijenio je -lan Upravnog odbora CBBiH. Kona- no, u Zakonu o CBBiH postoji odredba prema kojoj Parlamentarna skup{tina BiH, po isteku {est godina, mo`e ovl astiti CBBiH da ima odre|enu mogu}nost odobrewa krediti ta. U Zakonu postoji odredba o f i ksnom valutnom odnosu izme|u doma}e valute i EUR, bez vremenskog odre|ewa. "Postavqa se pitawe da li je sazrelo vrijeme da se Parlamentarnoj skup{tini BiH predlo`i promjena ovih odredbi. Prema ovom, du`ni smo podsjetiti da zvani -ni predstavnici MMF-a predla`u, sl obodno se mo`e re}i i uvjetuju zadr`avawe currency boarda, uz odgovaraju}a obrazlo`ewa. Tako je trebamo imati u vi du da su visoki dr`avni du`nosnici izrazi li podr{ku takvom stavu MMF-a", naveo je Pelivan. Na kraju je dodao da je stav upravnih i rukovode}ih struktura CBBiH da nije vrijeme za ovakvu promjenu. To, me|utim, ne zna- i da paralelno ne mogu biti tra`ene mogu}nosti za ja- e kori {tewe raspolo`ivih sredstava u okviru aran`mana currency boarda.

Kolaps currency board-a u Argentini

U Argentini se desila valutna i bankarska kriza, koje su bile me|usob-

no povezane, a njihovi uzroci bili su brojni i predstavljali su kombinaciju različitih faktora. Kako je na konferenciji CBBiH o currency board-u kazao bivši guverner Narodne banke Argentine Mario Blejer, valutna kriza dostigla je vrhunac obezvre|ivawem u januaru 2002. godine. Obi-no se analizira u kontekstu argentinskog currency board sistema, uspostavljenog 1991. godine kao antiinflatornog sredstva. U analiziravuu ove krize, prisutna su -etiri pristupa: gubitak konkurentnosti argentinske ekonomije, nekonzi stentnost makroekonomske politike, argument "iznenadnog preki da", te insti tucional na i pol i ti -ka slabost. Gubitak konkurentnosti argentinske ekonomije reflektovao se u ogromnom vawskom debalansu, pove|anoj nezaposlenosti i dugotrajnoj recesiji koja je po-el a 1998. godine. Nekonzi stentnost makroekonomske politike podrazumijeval a je rigidan kursni re`im koji je nametnuo restrikcije na fiskalne ra-une, dok je argument "iznenadnog preki da" povezao kolaps sistema konvertibilnosti sa isu{ivawem priliva kapitala. U pogledu fiskalnog prilago|avawa, argument "iznenadnog preki da" je pove|ao neodre`ivost duga, stvarne kamatne stope i prouzrokovao recesiju prikazanu u nefunkcionalnom sistemu. I kona-no, insti tucional na i pol i ti -ka slabost -inila je sistem slabim na politike i druge politiske koji su ote`avali fiskalno prilago|avawe. Ova vrsta slabosti spre-avala je kreiranje i implementaciju strukturalnih reformi koje su trebale osigurati fleksibilnost, prijeko potrebnu drugom sektoru ma kako bi se nosili sa rigidno{ }u currency board-a. I dok su se problemi konvertibilnosti i nezvjesnog kursa bili glavni u valutnoj krizi, bankarsku krizu uglavnom je prouzrokovala VI adina zlopotreba bankarskog sektora, te je osnovni uzrok bankarske krize bio strah da je banke, VI adinom politikom, postati nesolventne, a depoziti konfiskovani.

Progres bugarske ekonomije odre|en currency board-om

Progres bugarske ekonomije posqcedwih godina odre|en je re`imom currency board-a, koji je uveden 1997. godine. Generalno, podr`ana je odluka tada{we VI ade da prihvati preporuku MMF-a kako upravljati monetarnom politikom. "Me|utim, mi smo svjesni da currency board, sada i tada, nije bio bez kritika", kazao je na konferenciji o currency board-u predstavnik Narodne banke Bugarske Kalin Hristov. Uvo|ewe currency board-a sredinom 1997. godine bio je korak iz si tuacije sa vi {e cijena ka si tuaciji sa jedinstvenim cijenom, postizawu stabilnosti cijena. Uz nepokolebqivo zadr`avawe fiksno|eg kursa leva i evra, strategija bugarske monetarne politike u protekli h pet godina bila je zasnovana na nekoliko elemenata: Upravni odbor Narodne banke Bugarske sa-uvao je nezavisnost od VI ade, koja je postignuta kombinacijom specifi -ne legi slati ve, integrirani -lanova Odbora i javne podr{ke; izbjegavano je bilo kakvo direktno posujivawe VI adi; ohrabreno je stalno pra|ewe koje su vr{ili ekonomski agenti; jasnim i transparentnim mehanizma centralna banka obavqa funkciju posujiva-a posqcedwe {anse, -ine}i nemogujim wenu zlopotrebu. Nakon 1997. godine, Bugarska je ostvarila najni`u i najstabilniju stopu inflacije od po-etka ekonomske reforme, kombinovanu sa najvi {im i najstabilnijim pove|awem proizvodve. Kol i -na bugarskih deviznih rezervi pokazuje stabilan rast od uvo|ewa currency board-a, ali je -esto postavljano pitanje najefikasnijeg na -ina kori { }ewa ovih sredstava. Nakon uvo|ewa currency boarda, postepeno je pove|avana sposobnost komercijalnih banaka da kreditiraju, te je bankarsko kreditirawe privatnog sektora stalno pove|avano. U preporukama, Hristov je naveo da je deficit tekujeg ra -na postojati sve dok ekonomija ne postigne optimalni w akumulacije kapitala. U sredworo-nom periodu, odre`ivost plativnog bilansa bi je odre|ena pove|awem direktnih stranih investicija. Pristup

Bugarske EU i Ekonomsko-monetarnoj uniji zahtijeva brojne strate|ke, zakonodavne i funkcionalne odluke koje trebaju donijeti

centralna banka, VI ada i Narodna skup{tina. "Na{ zakq-ak je nedvosmi slen: -vrsto smo uvjereni da postoje|a monetarna politika Bugarske treba biti zadr`ana sve dok zemqa ne postane -lani ca EU i ne bude integrirana u zonu evra", zakq-i o je Hristov.

Ekonomija Estonije ve} je integrirana u evropsko i nordijska tr`i{ta

Ekonomija Estonije ve} je integrirana u evropsko i naro-ito u

nordijska tr`i{ta. Ova integracija i otvorenost, kako je izjavio predstavnik Banke Estonije Andres Sutt, pru|aju uvjerenje da currency board nije samo fenomen tranzicije i da ostaje glavni stub za nastavak stvarnog i nominalnog pribli`awawa. Inflacija i konkurentnost u posqcedwoj dekadi bili su ohrabrujui. "Protekl i uspjehi skoro -lanstvo u EU ne trebaju nam dati prostor za spokoj. Ne smijemo zaboraviti zna-aj mudre ekonomske politike kada postanemo -lani com EU i vi {e nakon prikq-ewa EMU", kazao je Sutt. Fiskalna politika ostaje glavno sredstvo stabilizowawa, strukturalna pitanja koja se ti -u fleksibilnosti i efikasnosti, rada, proizvodve i tr`i{ta kapitala ostaju glavni izazovi. Sutt je na me|unarodnoj konferenciji prezentovao osnovne karakteristike estonskog currency board-a, te odnosa currency board-a i ekonomije u ovoj zemqi, pri -emu je istakao da nakon deset godina na ekonomskih reformi, ekonomija Estonije vi {e nije u tranziciji u originalnom smislurije-i. Strukturalne promjene u ekonomiji, i pak su dal ekodoga da su zavr{ene. "Predstoje -lanstvo u EU obavezuje nas jo{ vi {e. Na{ cilj nije samo da budemo spremni za ubrzan pristup EU, ve} da osiguramo maksimum koristi od tog prikq-ewa. To su izazovi sa kojim a jemo se jo{ suo-iti", kazao je Sutt.

Obilazak Sarajeva i Mostara

▲ četvrta međunarodna konferencija Centralne banke BiH (CBBiH) nije imala samo oficijelni dio.

Wilhelm Salater, Narodna banka Rumunije

"Ovo je moja prva posjeta BiH. U stvari, od svih bivših jugoslavenskih republika, ja sam do sada jedino posjetio Sloveniju. Moj prvi dojam je da je Sarajevo zaista lijep grad. Pogled sa vrha brda je zaista lijep, a ove ulice koje smo mogli vidjeti u centru grada su zaista slikovite. [ta drugo mogu reći, osim da su prvi utisci jako dobri]."

Cezary Vójcik, Inšti tut za svjetsku ekonomiju

"Ono brdo na koje smo se popeli nam je zaista obezbjedilo lijep pogled, nakon čega smo sišli u centar grada i imali priliku da obilježimo jednu xami ju. U stvari, ovo je bila prva prilika u mom životu da ujem i razgladam jednu xami ju. Ukupno, moji utisci su jako dobri, jer sam otkrio nešto lijepo i zanimljivo, što je upravo ono što sam i dobio. Ovo je zaista raskršnica na kojoj se sreću različitije kulture, mi ječaju religije, moćete vidjeti crkvu i xami ju jednu do druge... To me stvarno i impresionalo".

Kathrin Barensmann, Wema-ki razvojni inšti tut

"Mislim da je Sarajevo veoma lijep grad sa mnogo interesantnih građevina i lijepim planinama koje ga okružuju. Obilazak historijskih znamenitosti grada bio je veoma interesantan i mogu reći da je istorija ovog mjesta uveliko različit od wema-ke. Svi utisci koje smo stekli o proteklom ratu, kao

i sva mjesta koja smo uspjeli vidjeti, govore nam da je ovaj region imao jako tešku prošlost, ali imam utisak da su ljudi spremni da se nose s tim, te da su spremni zaboraviti na rat i raditi skupa. Naravno, izuzetna je stvar kada imate tako puno različitih kultura koje žive jedna pored druge. Ovo izgleda mnogo komplikovanije nego u drugim zemljama, ali i pak, ja osjećam da su ljudi ovdje spremni da žive i rade zajedno, nadam se zauvijek".

Za goste iz inostranstva, upriličen je i obilazak Mostara, gdje je organizovana posjeta Turskoj kući, koja predstavlja tipičan objekat iz perioda otomanske vladavine. Obilaskom Turske kuće, gosti su se upoznali o arhitekturi tog perioda, porodnim običajima, posjedwem vlasniku... Pogled iz Mehmed-pašine xami je pružio se na konstrukciju Starog mosta, simbol Mostara. U ponovnoj izgradnji ovog mosta, sručenog u bošva-ko-hrvatskim sukobima 1994. godine, učestvuju veliki broj zemalja, među kojima Italija, Francuska, Turska, Holandija, Hrvatska, a čiji je projekat dosežan vrijednost od 15,5 miliona američkih dolara. Obilaskom Međugorja i svetišta "Kračić mira", okončan je ovaj neoficijelni dio konferencije koji su u međusobno bili i izuzetno zadovoljni.

Učesnici konferencije koji su došli iz inostranstva imali su šansu da posjete mnoge historijske spomenike tokom obilaska Sarajeva. Obilazak grada, koji je organizovala CBBiH, počeo je izletom na jedno od brda iznad starog dijela Sarajeva, odakle se pružao sjajan pogled na grad, nakon čega se grupa spustila na Baščaršiju, gdje je nastavljen obilazak grada. Tokom posjete Baščaršiji, posjetioci su imali priliku da vide unutrašnjost Begove xami je i nacionalni restoran "Morijahan". Na kraju obilaska grada, neki od gostiju iznijeli su namjere:

Kalin Hristov, Narodna banka Bugarske

"Ovo je moja prva posjeta Sarajevu. Imao sam priliku da vidim mnoge detalje iz raznih historijskih perioda, kao i mnoge različite kulture koje se ovdje mi ječaju. Nikada u životu nisam bio u Jerusalemu, ali ovo je sigurno evropski Jerusalim. Sada znam kako je moguće spojiti četiri različite kulture i religije. To je nešto što me je najviše i impresionalo".

POSJETE

Eksperti Banke Holandije u posjeti Uredu glavnog kontrolora CBBiH

Eksperti Banke Holandije **Joop Winterink** i **Marcel Korver** posjetili su 10. i 11. aprila Ured glavnog kontrolora Centralne banke BiH (CBBiH) kako bi sagledali funkcionišanje interne revizije u CBBiH radi eventualnog pružanja tehničke pomoći i dačeg unapređewa rada. Ovakvu vrstu transfera znanja, Banka Holandije već tri godine pruža Narodnoj banci

Makedonije, jednu godinu Banci Moldove, a u planu je pružiti pomoći Banci Armenije. S obzirom na limitirana finansijska sredstva, tehnička pomoć se pruža bankama za koje može biti ocijenjeno da je unaprijediti posao i opravdati utrošena sredstva. Projekat obilaznog traje tri do četiri godine. Osnovni preduslov za uspjeh projekta je spremnost rukovodstva

CBBiH da učestvuje u wemu i podršci. Ukoliko Banka Holandije prihvati da pruži tehničku pomoć CBBiH, Ured glavnog kontrolora i menadžment CBBiH bi, uz sugestije eksperata Banke Holandije, izradili plan aktivnosti. Tokom posjete, eksperti Banke Holandije su Uredu glavnog kontrolora dali nekoliko prijedloga koje će moći primijeniti u dačem radu.

Q. VI adu{ i } : Izmjene propisa o obavezni m rezervama jedna od najzna-ajni ji h promjena

Nakon uvo|ewa currency board-a, konvertibilne marke i reforme platnih sistema, i zmjene propisa o obavezni m rezervama koje su u toku, predstavqaju jednu od najzna-ajni jih promjena u monetarnoj politici BiH, izjavio je viceguverner Centralne banke BiH Qubi{ a VI adu{ i }. Govore}i o monetarnoj politici i bankarskom sektoru u BiH na Poslovnoj konferenciji, odr`anoj 24. aprila u Be-u, on je kazao da su obavezne rezerve jedini instrument monetarne politike koji je, u okviru currency board

aran`mana, na raspolagawu CBBiH. Ciqevi obaveznih rezervi su efikasnost monetarne politike i fleksibilnost CBBiH kako bi mogla reagovati na iznenadne promjene u ekonomskom okru`ewu, potom harmonizacija propisa o obavezni m rezervama sa evropskim standardima, te finansijska stabilnost, naro-ito banaka, jer one obavqaju najve}i dio finansijskog poslova. Viceguverner VI adu{ i } spomenuo je da stanovni{ tvo vjeruje ne samo Currency board aran`manu i KM nego i doma}im bankama, misle}i na banke koje posluju u BiH, bez obzira na vlasni{ tvo. Ilustruju}i ovo, prezentovao je podatke prema kojima su oro-eni i { tedni depoziti u doma}oj valuti pove}ani sa jednog miliona KM, koliko su iznosili na kraju 1997. godine, na 102 miliona KM, koliko je bilo na kraju februara 2003. godine. Oro-eni i { tedni depoziti doma}instava u stranoj valuti su pove}ani sa 136 miliona KM na 766 miliona KM.

Ovo pokazuje da se depoziti - { tedwa i povjerewe u doma}e banke pove}avaju, kazao je viceguverner VI adu{ i }. Navode}i osnovne karakteristike poslovawa bankarskog sektora BiH u

protekl o j godini, spomenuo je ubrzan proces privatizacije banaka, obezbje|ewe propisanog osnovnog kapitala banaka na 15 miliona KM, okrupwawawe banaka, zna-ajan rast aktive i kapitala, pove}awe kreditnog potencijala, stabilizowawe i konsolidowawe bankarskog sektora, ponudu novih proizvoda i usluga, izmjene i dopune pravne regulative, osigurawe depozita, te pove}an obim platnih transakcija. Prema ve}ini nezavisnih analiti-ara, bankarski sektor u BiH smatra se relativno zdravim. Dono{ewe propisa, izdawawe dozvola i superviziju vr{e entitetske agencije za bankarstvo. Nedavno uspostavqena Agencija za osigurawe depozita na dr`avnom nivou definitivno }e pove}ati stabilnost bankarskog sistema. "Vrijedi spomenuti da BiH ima moderan platni sistem koji je kompatibilan ciqnom sistemu zone evra. Kao kona-an rezultat reforme bankarskog sektora, o-ekuje se nastavak trenda pada

aktivnih kamatnih stopa", kazao je u-esnicima skupa viceguverner VI adu{ i }. Zakq-uju}i izlagawe i prezentaciju o ulozi monetarne politike u izgradwi bankarskog sektora u BiH, viceguverner VI adu{ i } je kazao da su dal ekose`ni ciqevi BiH punopravno -lanstvo u Evropsku uniju i usvajawe evra. Dobra vijest za BiH je da su Evropska centralna banka i Evropska komisija prihvatile mogućnost da currency board mo`e biti prihvatqivo rje{ewe i put ka evru. Estonija i Litvanija su odli-ni

primjeri ovakvog pribli`avawa. Direktne strane investicije mogle bi pomo}i direktnom strukturalnom prilago|avawu BiH Evropskoj uniji. CBBiH namjerava nastaviti politiku currency board-a do uvo|ewa evra. Kona-no, kazao je viceguverner, jedan od osnovnih problema BiH je wena negativna reputacija. "Mo`emo se samo nadati da }e dobri ekonomski rezultati CBBiH i currency board-a uspjeti privu}i investitore", zakq-io je on. Na Poslovnoj konferenciji u Be-u, koju su organizovale Banka Austrije i Ambasada Austrije u Sarajevu, iskazana je spremnost za nastavak i intenzivirawe bilateralnih susreta i ja-awe saradwe dvi je zemqe. Osim viceguvernera VI adu{ i }a, bh. delegaciju su predstavqali ministricu za ekonomske odnose i vawsku trgovinu BiH Mi la Gaxi }, sekretar Ministarstva vawskih poslova Fuad [abeta i direktor Agencije za promociju stranih investicija Mi rza Hajri }.

Usvojeni amandmani na Zakon o CBBiH koji se odnose na obavezne rezerve

Predsjedništvo BiH, te oba doma Parlamentarne skupštine BiH usvojili su amandmane na Zakon o Centralnoj banci BiH (CBBiH) koji se odnose na obavezne rezerve. Izmjene, koje je predložio Upravni odbor CBBiH, a upućivavem u parlamentarnu proceduru podržalo Predsjedništvo BiH, Parlament je usvojio po hitnom postupku. Riječ je o četiri izmjene člana 36 Zakona o CBBiH. Prva podrazumijeva izmjene osnovice za obračun obaveznih rezervi i na depozite u stranoj valuti, a ne samo u KM, što je do sada bilo slučaj. Time se KM dovodi u jednak položaj sa stranim valutama. Druga promjena odnosi se na eliminišavanje govotine KM koju banke drže u trezorima kao prihvatljivo sredstvo za ispušavanje

obaveznih rezervi banaka. Treća promjena odnosi se na raspon stope obaveznih rezervi koji bi bio definisan kao raspon "do 20 posto", dok se četvrtom izmjenom daje ovlaštenje Upravnom odboru CBBiH da utvrdi iznos kompenzacije koju će CBBiH platiti bankama za njihove rezervne depozite kod CBBiH. Amandmanom člana 3 Zakona o CBBiH koji je, također prihvaćen, potvrđuje se nezavisnost CBBiH. Obratili su se članovima Predstavničkog i Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, guverner CBBiH Peter Nicholl kazao je da CBBiH predlaže ove izmjene iz dva razloga, da bi unaprijedila efikasnu politiku obaveznih rezervi i zbog potrebe da se obrati pažnja na povećanje bankarskih kredita u BiH i

wihov uticaj na platni bilans. Usvajanje po hitnoj proceduri bilo je neophodno, jer je Međunarodni monetarni fond odlučio da amandmani člana 36 budu prioriteta za predstojeći pregled po Stand-by aranžmanu. To znači, pojašnjava guverner poslanici, da bi u slučaju da amandmani ne budu brzo usvojeni, pregled i splata sredstava po Stand-by aranžmanu bili odloženi. Usvajanjem ovih izmjena, smatra guverner, komercijalne banke nemaju opravdanje za povećanje kamatnih stopa, kako su to neke od njih najavile. Propisi koji se odnose na obavezne rezerve trebali bi stupiti na snagu 1. juna 2003. godine, te bi komercijalnim bankama na taj način bio dat rok od mjesec dana da se prilagode novim zahtjevima.

Finansijski izvještaji CBBiH za 2002. godinu

Predsjedništvo BiH, uz pozitivne ocjene, usvojilo je finansijske izvještaje Centralne banke BiH (CBBiH) za 2002. godinu, uz koji je CBBiH dostavila i mišljenje nezavisnog revizora. Osnovne karakteristike finansijskih izvještaja su sljedeće: ukupna aktivna pasiva je 2.539.040.975 KM. Devizna aktivna iznosi 2.464.392.491 KM i u funkciji je currency boarda. Zaključno sa 31. decembrom 2002. godine bilo je 1.868.650.806 KM u optičaju. Domaći depoziti iznosili su 476.502.000 KM. Zbir ova dva broja čini monetarnu pasivu CBBiH koja je iznosila 2.345.152.806 KM. Kapital i rezerve CBBiH bili su 180.746.669 KM. Prema finansijskim izvještajima, obaveze prema nerezidentima iznosile su 1.173.174 KM, a slobodne devizne rezerve 118.066.511 KM. Neto dobit za finansijsku 2002. godinu iznosi 58.019.044 KM. Investirani devizni depoziti i hartije od vrijednosti trežnilića,

gdje CBBiH djeluje kao agent, iskazani su vanbilansno i iznosili su 188.745.151 KM. Devizne investicije CBBiH drže se u ino bankama izuzetno visokog rejtinga, tako da je izloženost kreditnom riziku smanjena na minimum. Mišljenje o finansijskim izvještajima CBBiH dao je nezavisni revizor, austrijska kompanija "Ernst & Young". Ocijenjeno je da su finansijski izvještaji CBBiH pripremljeni u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (IFRS) Odbora za međunarodne računovodstvene standarde (IASB). Postupak revizije proveden je u skladu sa Međunarodnim revizorskim standardima, koje je definisao Međunarodni savez računovoja (IFAC). Ovi standardi zahtijevaju planiranje i provođenje do nivoa koji je potreban za postizavanje razumnog uvjerenja o tome da finansijski izvještaji ne sadrže značajno pogreške i skaze. Revizija

obuhvata ispitivanje, na osnovu uzorka, evidencija koje potkrepljuju iznose i objavljivanje u finansijskim izvještajima. Revizija, također, uključuje procjenjivanje računovodstvenih načela i značajnih procjena Uprave banke, kao i cjelokupnog prikaza finansijskih izvještaja. Mišljenje revizora je da finansijski izvještaji prikazuju realno i objektivno, u svakom materijalnom pogledu, finansijski položaj CBBiH na dan 31. decembra 2002. godine, rezultate Wenog poslovanja, te novonastatka za 2002. godinu, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, koje objavjuje Odbor za međunarodne računovodstvene standarde. Osim Predsjedništva BiH, finansijske izvještaje CBBiH za 2002. godinu usvojio je Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH, te se njihovo usvajanje otkazuje i u Domu naroda ovog parlamenta.

P. Nicholl: Bi H treba pravu strategiju razvoja tr` i { ta kapitala

Trenutno stawe na tr` i { tu kapi ta- la u Bi H nije zadovoljavaju}e, te odre|eni koraci u wegovom razvoju moraju biti u-iweni, jer u protivnom stvari mogu krenuti nagore, oci jeweno je na sastanku guvernera Centralne banke BiH (CBBiH) **Petera Nicholla** sa predstavnicima Komisi je za hartije od vrijednosti Republi ke Srpske, brokera i bawalu-ke berze. Sastanak je odr` an 9. aprila prilikom guvernerove posjete Bawoj Luci, a razgovarano je o stawu na tr` i { tu kapitala u BiH, te o tra`ewu novih mogu}nosti za wegov razvoj. Guverner Nicholl je nagl asi o da vel i ki di o problema u razvoju tr` i { ta kapitala dol azi iz -iweni ca da BiH jo} nema ujedinen ekonomski prostor i pravu strategiju razvoja tr` i { ta kapitala. "U BiH je uspostavljena infrastruktura za trgovawe kapitalom, no nema tr` i { ta kapitala. To nije ba} uspje}na strategija. Ovo bi moglo dovesti do smawewa u infrastrukturi, s obzi rom na to da bi brokera i di oni -ari berzi, koji trenutno ne ost-

varuju zaradu, mogli po-eti odustajati od toga", kazao je guverner. "U si tuaci -

projekata, poput i zgradwe autoputeva. Guverner Nicholl je napomenuo da je

CBBiH ve} rani je pokrenula i ni - cijati vu za usvajawe amandmana na Zakon o CBBiH, koji bi omogu}ili CBBiH izdavawe hartija od vri - jednosti, ali da za to tada nije dobi la dovoqnu podr{ku. U-esni - ci su istakli da izdavawem dr` avnih obveznica mo`e na efikasan na-in biti regulisano pitawe dr` avnog duga, odnosno stare devizne {tedwe. Si o` i v{ i

ji kada je nemogu}e ostvariti zaradu na berzi, brokera imaju dvije mogu}nosti, a to je da odustanu od svega ili da probaju ostvariti zaradu na ilegalan na-in", dodao je on. U-esnici sastanka su nagl asili da je neophodno da dr` avali CBBiH po-nu izdavati hartije od vrijednosti, jer je to na-in da budu obezbijelene kvalitetne hartije od vrijednosti kojima bi se moglo trgovati na tr` i { tu kapitala u BiH. To je i jedini na-in na koji dr` avamo`e osigurati sredstva za realizaciju kapitalnih

se sa ovim pri ncipom, guverner je rekao da treba biti i zuzetno pa` qiv prilikom izdavawa takvih obveznica kako ne bi do{lo do preoptere}ewa dr` avnog buxeta. S ci qem prevazi - la`ewa svih problema na putu razvoja tr` i { ta kapitala, te stvarawa zakonske osnove za wegovo uspje}no funkci onisawe, za 15. maj najavqeno je osni vawe Vi je}a za tr` i { te kapi ta - la BiH. Vi je}e bi imalo savjetodavni karakter, a u wega bi bile ukqu-ene sve relevantne insti tucije za tr` i { te kapitala i hartije od vri jed - nosti u BiH.

OSI GURAWE DEPOZI TA BI H

VB banka nova -l anica

Potpis vawem ugovora, koje su obavili direktor Agencije za osigurawe depozita BiH Josip Nevjesti } i direktor VB banke Radovan Baji }, VB banka je postala prva banka iz Republi ke Srpske koja je ukqu-ena u Agenciju za osigurawe depozita BiH. Sve-anom potpisivawu ugovora i predaji certifi kata odr` anim u Bawoj Luci 9. aprila 2003. godine, uz brojne dr` avne i enti tetske zvani -ni ke, prisustvovao je i guverner Centralne banke BiH (CBBiH) **Peter Nicholl**. Tom prilikom, guverner se obratio prisutnima, nagl asiv{ i kako je ovo zna-ajan dan za bankarstvo BiH u cjelini, jer je u-lawewem VB banke, kao prve banke iz RS-a, osigurawe depozita dobi lo pravo dr` avno zna-ewe. "Uspostava jedinstvene sheme za osigurawe depozita je jo} jedan od na-ina da se gra}anim vrati povjerewe u banke", nagl asio je Nicholl,

dodav{ i kako je ovo samo dio neprekidnog procesa reforme bankarskog sistema u BiH. Nevjesti } je nagl asio da osigurawe depozita nije vi {e samo stvar presti`a, ve} i

Prema Nevjesti }evim rije-ima, obavezno osigurawe depozita predstavlja jo} jedan korak u konsolidaciji bankarskog sistema. "Osta}e samo one banke koje to radom i kvalitetom zaslu`uju", rekao je Nevjesti } i dodao da }e kona-ni broj banaka koje uju u Agenciju zavisiti iskqu-ivo od rada banaka, te da one koje ve} posjeduju certifikat imaju stalnu obavezu unapre}ewa poslo vawa. Shemom osigurawa depozita, {tedi {ama banaka koje su -l anice Agencije za osigurawe depozita BiH garantuje se i splata depozita u iznosu do 5.000 KM. ^l anicama Agencije mogu postati samo one banke koje i spu wavaju cenzus od 15 miliona KM osni va-kog kapitala i koje su u ve}i nskom privatnom vlasni {tvu. Agencija trenutno ima 12 banaka -l anica i to 11 iz Federacije BiH i jednu iz RS. Zakon o osigurawu depozita u bankama BiH stupi o je na snagu 12. avgusta 2002. godi ne.

obaveza banaka, jer do 12. avgusta ove godi ne sve komercijalne banke u BiH moraju biti ukqu-ene u Agenciju za osigurawe depozita BiH ili }e, u protivnom, izgubiti dozvolu za rad.

Seminar o spre-avawu prava novca i finansijskog kriminala

Učesnici seminara o spre-avawu prava novca i finansijskog kriminala, održanom u Glavnom uredu Centralne banke BiH (CBBiH) u Sarajevu od 22. do 25. aprila 2003. godine, ukazali su na potrebu za efikasnim udruženjem banaka, budući da mnogi problemi, prisutni u bankarskom sektoru, mogu biti riješeni jedino kroz okvire jedne takve organizacije. Na seminaru, koji je organizovan s ciljem edukovanja osoblja

komercijalnih banaka o uspjehom suo-avawu sa problemom prava novca, istaknuta je i potreba za adresiranjem zakonodavne regulative posredstvom udruženja banaka, te za zajedničkim djelovanjem Udruženja banaka Federacije BiH, Agencije za bankarstvo Federacije BiH i CBBiH. U kontekstu prava novca neophodni su, kako je konstatovano, precizna definicija termina osnovnog krivičnog djela, precizan sistem izvještavanja, te zaštita finansijskog sistema od kriminala. Sponzor seminara bila je Vlada Luksemburga, a organizator Financial Technology Transfer Agency (ATTF) iz Luksemburga, u saradnji sa Udruženjem banaka Federacije BiH. Vodi teq semina bio je **Roger Claessens**, ekspert ATTF-a i profesor na Poslovnom institutu u Briselu. Budući da je seminar koncipiran i kao akademski i kao interaktivan, bankari su aktivno učestvovali, te je seminar, pored prijava spre-avawa prava novca, smjernice "Upoznaj svog klijenta" i Risk Managementa, dotaknuo i ostala pitanja, kću-na za uspjehom funkcionišave bankarskog sektora. Seminaru je prisustvovalo 40 banakara iz oko 20 banaka Federacije BiH. U jesen, ATTF, u saradnji sa Udruženjem banaka RS, planira održavawe sli-nog seminara i u Bawoj Luci.

Jednostavno }u do kvaliteta

"Najjednostavnija rješenja su uvijek najbolja". Ovu, možda i neobičnu misao za današve trendove koji vladaju u svijetu informatičke tehnologije, izrekli su predstavnici kompanije Network Appliance tokom prezentacije sistema za pohranjvawe podataka,

održane 15. aprila 2003. godine u prostorijama Centralne banke BiH (CBBiH) u Sarajevu. Sistemi za pohranjvawe podataka ili *storage systems*, zauzimaju sve značajnije mjesto u planirawu današvih velikih raunarskih mreža s obzirom na stalno povećavawe baza podataka. Nekada je sauvati podatke bilo jednostavno, jer podataka je bilo malo, no nove baze podataka i softveritrawe sve više procesorske snage i prostora na diskovima. Ovaj trend razvoja u raunarškoj industriji su još 1992. godine uočili bivši inženjeri Silicon Graphicsa, koji su osnovali Network Appliance. Joštada su naglasili da je osnovica njihovog proizvodnog programa biti

ori i -iwenica da kompletan OS stane na tri diskete. Uprkos jednostavnosti, ovaj sistem nudi sve što jedan administrator može tražiti u pogledu zaštite podataka. Na raspolagawu su svi danas dostupni mehanizmi zaštite: RAID, mirroring, a mogu

je vezivawem dva takva uređaja postijim mirroring podataka na udaljenoj lokaciji, -ime je obezbijejen maksimalni disaster recovery. Jednostavnost arhitekture sistema garantuje jednostavnost instalisawa i menaxmenta sistema. Network Appliance je predviđen za rad u Enterprise okruženju, a sa mrežom komunicira preko uobičajenog TCP/IP protokola, što omogućava jednostavno vezivawe sa različitim vrstama mreža, poput Unixa, Windowsa... Hardware je dizajniran za rad u uslovima bezgriješavawu (princip 24-7), a na "zdravcqe" sistema, osim mrežnog administratora, paze i proizvođači koji posredstvom interneta provjeravaju da li uređaj

iskqu-ivo proizvodwavelikih sistema za pohranjvawe podataka, što je biologičan potez s obzirom na -iwenicu da nijedan tadašwiproizvođavelikih sistema, poput IBM-a, nije nudi adekvatan odgovor na narastajuće zahtjeve za pohranjvawem podataka. Konstruktori iz Network Appliancea su ubrzo shvatili da nije neophodno koristiti cijeli server za pohranjvawe podataka, te su stoga resurse usmjerili na razvoj hardwarea, koji radi iskqu-ivo na input/output (IO) principu. Wegapokreje vlastiti operativni sistem (OS), koji je zadužen iskqu-ivo za obavqawetih operacija. Koliko se insistiralo na jednostavnosti ovakvog sistema gov-

funkcionije kako treba, te prema potrebi, interveniše kako bi sistem mogao nesmetano nastaviti funkcionisati. Ono što možda i najviše ide u prilog ovim

sistemi ma jeste -iwenica da se gotovo nikada ne kvare. Kako je naglasio predstavnik ovlasteni zastupnik Network Appliancea Vincenc Juterček, prosječni "up-time" ovih storage sistema je 99,9%, te ne zahtijeva skoro nikakvo održavawe. "Najveća pohvala nama je kada kupci kažu da uopšte ne znaju da imaju tu mašinu", naglasio je Juterček. Prezentaciji sistema prisustvovali su predstavnici Odjela za informatičke tehnologije CBBiH i komercijalnih banaka.

CBBiH NI JE NADLE@NA ZA UPOTREBU EVRA U PROMETU

Centralna banka BiH (CBBiH) podsjeća građane i učesnike u prometu robom i uslugama da nije nadležna za upotrebu evra ili druge strane valute u BiH, s obzirom na to da BiH ima svoju valutu, konvertibilnu marku, za koju upotrebu je odgovorna. Veći broj građana, posredstvom Saveza potrošača BiH, obratio se CBBiH sa molbom da se oglasi u pogledu -iwenice da neki subjekti u prometu robom i uslugama, bez vaćanih razloga, ne prihvataju novaniće i kovaniće evra. CBBiH podržava upotrebu domaće valute, konvertibilne marke, ali i napominje da korištenje novanića i kovanića evra u gotovinskom plaćanju nije zabranjeno. To znači da evromoćebiti korišten uz saglasnost obje strane, i kupca i prodavca, odnosno da strane mogu, ali i ne moraju prihvatiti novaniće i kovaniće evra, ukoliko ne žele.

GUVERNER CBBiH PODR@VA I ZRADU ANKETE O BUXETU DOMA] I NSTAVA ZA BI H

Guverner Centralne banke BiH (CBBiH) **Peter Nicholl** pozdravljajući u zradu ankete o bućetu doma]instava za BiH, koja bi trebala da obezbijedi značajne informacije o prihodi i troškovima doma]instava, {to }e poslućiti za neophodno unapre]ewe dr`avnih ra-una, posebno podataka o bruto drućtvenom proizvodu i podataka koji }e unaprijediti izradu indeksa cijena potrošačkih proizvoda u BiH. O predlo`enoj anketi bućeta doma]instava za BiH, guverner je u Sarajevu razgovarao sa **Micaelom Jouvenal** i **Giuliem Barcarollem**, predstavnicima Statističkog instituta u Italiji i -lanovima italijanske misije koji, uz pomoć savjetnika MMF-a za statistiku za BiH, pregovaraju sa dr`avnim i entitetskim statističkim uredima o ovom pitanju. Guverner Nicholl je rekao da }e anketu, koja }e obuhvatiti 6.000 doma]instava, najvećim dijelom finansirati italijanska Vlada, uz tehničku pomoć Italijanskog instituta za statistiku koji već du`e vrijeme poma`e razvoj statistike u BiH. Projekat, koji }e trajati dvije godine i koćtati viće od 860.000 evra, koordinira }e Agencija za statistiku BiH, a bi }e proveden u saradwi sa entitetskim statističkim i nstitutima. Guverner je rekao da }e to biti najvrijednija statistička aktivnost od završetka rata koja }e unaprijediti dr`avne ra-une i statistiku cijena u

BiH. On je zahvalio -lanovima misije na pomoći u unapre]ewu statistike u BiH, u potpunosti podr`ao ovaj projekat, te se slo`io sa preporukom -lanova misije da projekat treba po-eti u skorju budujnosti.

CBBiH I EKONOMSKI FAKULTET U SARAJEVU POTPI SALI SPORAZUM O SARADWI

Guverner Centralne banke BiH (CBBiH) **Peter Nicholl** i dekan Ekonomskog fakulteta Univerzitetu u Sarajevu **Milod Trifković** potpisali su Sporazum o saradwi kojim CBBiH i Ekonomski fakultet uspostavljaju okviru buduće saradwe u oblastima za koje su zajednički zainteresovane. CBBiH je posebno zainteresovana za razvoj i uspješno djelovawe svoga

Sektora za istra`ivawe i za obezbje]ewe odgovarajućih kadrova, dok je Ekonomski fakultet zainteresovan za razvoj nastavnog i nau-no-istra`iva-kog rada, te za poboćawe obrazovawa studenata kroz razli`ite aktivnosti koje provodi CBBiH. Saradwa }e obuhvatiti programi rawe i izvo]ewe zajedničkih projekata, anga`ovawe nastavnika, saradnika i studenata na projekta koje vodi CBBiH, povremeno ukqu-ivawe najboljih studenata u rad CBBiH i odabir najboljih studenata radi eventualnog zapoćqavawa u CBBiH. Sporazumom je predvi]eno povremeno u-eć }e saradnika CBBiH na dodiplomskoj postdiplomskoj nastavi i u projekta Ekonomskog fakulteta. Saradwa podrazumi }eva i odr`avawe seminara i predavawa, optimalno korićenje postojećih infrastrukturnih mogućnosti obje institucije (centra, biblioteke, i zdava-ke djelatnosti), podizawe nivoa opremljenosti Ekonomskog fakulteta, unapre]ewena-ina rada i obrazovawa na Fakulteta, te volonterski rad asistentata i studenata magistarskog postdiplomskog studija, naro-ito u oblasti finansija, finansijskih tr`ištai i nstitucija bankarstva. Sporazum je zakqu-en na -etiri godine, po-ev od dana wegovog potpisavawa. Potpisavawu su prisustvovali i vićeguverneri CBBiH i predstavnici Ekonomskog fakulteta Univerzitetu u

Sarajevu.

P. NICHOLL RAZGOVARAO SA PREDSTAVNICIMA EUROSTAT

Guverner Centralne banke BiH (CBBiH) **Peter Nicholl** pozdravljajući razmatrawe mogućih novih programa Evropske komisije (EC) za pomoćb. statističkim slućbama i preporu-uje da prioritet bude podrška prikućqawu novih podataka o ekonomiji od preduzeća, kao osnove za prijeko potrebno unapre]ewe dr`avnih ra-una i statistike cijena. Guverner Nicholl razgovarao je u utorak, 29. aprila 2003. godine sa predstavnicima Statističkog ureda Evropske zajednice (EUROSTAT) **Kjartanorn Bjornsson** i **Ronaldom Delemon** o trenutnom statusu b. statističkih slućbi, odgla]awima u implementaciji dr`avnog zakona o statistici i nedostacima u postojećim makroekonomskim podacima, naro-ito u dr`avnim ra-unima, indeksima cijena i statističkavške trgovine, koji su potrebni za pra]ewe ekonomske situacije i kreirawe ekonomske politike. Misija je, izme]u ostalog, posjetila BiH i da bi procijenila potrebu za buduće programe pomoći u statistici. Guverner CBBiH je preporu-io da bi buduća pomoć EC b. statistici trebalo da bude fokusirana na podrćku prikućqawu novih podataka o ekonomiji, -ime bi bili zamjereni neadekvatni administrativni i ostali izvorni podaci koji se koriste za kompilirawe dr`avnih ra-una i indeksa cijena. On je predlo`io da prioritet bude dat prikućqawu detajnih podataka od preduzeća, {to bi bilo iskorice}eno za unapre]ewe statistike i bruto doma]eg proizvoda (GDP), razvoja novih indeksa cijena koji bi pomogli u pravqewu procjena GDP-a, uspostavqawu osnova za buduće redovne popise preduzeća i zgradwi boćih poslownih regi staraw. Zahvalivći misiji EC na zalagawu u unapre]ewu statistike u BiH, guverner Nicholl je kazao da o-ekuje nove programe EC koji bi doveli do kvalitetni ekonomske statistike.

DOZNA^ENA DEBLOKI RANA SREDSTVA NA RA^UN CBBiH

Nadozna-ena debl oki rana sredstva Narodne banke bivće SFRJ u iznosu od 36.837.127,56 US dolara, koja su bila blokirana u SAD. SAD su debl okirale devizne rezerve Narodne banke bivće SFRJ u iznosu od 238 milijona US dolara, a prema kqu-u iz Sporazuma o pitawima sukcesije, BiH pri pada 15,50 posto, odnosno iznos od 36.837.127,56 US dolara. Instrukciju o preuzimawu ovih sredstava Centralnoj banci BiH izdao je Ministarstvo finansija i trezora BiH u skladu sa ovlactewem Savjeta ministara BiH.

GJ SARAJEVO

U toku aprila nastavljene su aktivnosti na pripremi poslovnih prostoriya za potrebe Glavne jedinice Sarajevo. Upravni odbor Centralne banke BiH (CBBiH) donijeo je odluku o izboru najpovoljnijeg ponuđača za adaptaciju poslovnih prostoriya, tako da bi radovi mogli poći u maju sa rokom završetka u septembru. U ovom mjesecu je poela raditi LT Gospodarska banka d.d. Sarajevo, (rad na ra-unu rezervi i obavezna rezerva), nastala udruživawem LT Komercijalne banke d.d. Livno i Gospodarske banke d.d. Sarajevo. U Qubqanskoj banci d.d. Sarajevo i Post banci BH d.d. Sarajevo, Agencija za bankarstvo Federacije BiH uvela je privremenu upravu zbog nepostojawa zakonski propisanih uslova za rad. Direktor Glavne jedinice Sarajevo SadiK Kadrić prisustvovao je sastanku Udruewa banaka Federacije BiH, organiovanom povodom i zmjene zakonskih propisa koji se odnose na obavezne rezerve banaka kod CBBiH. Udruewe banaka Federacije BiH dostavije Upravnom odboru CBBiH prijedloge u vezi sa ovim. Od 6. do 12. aprila u Strazburu je odran plenarni sastanak i zabranog Komiteta eksperata za spre-avawe prava novca kojeg -ine zemqe -lanice Vije}a Evrope i nekih finansijskih organizacija. S obzirom na -iwenicu da BiH nema stalne -lanove u ovom komitetu, u ime CBBiH plenarnom sastanku prisustvovao je direktor Glavne jedinice Sarajevo.

GJ MOSTAR

Na nivou Glavne jedinice Mostar, tokom marta obraeno je 114.350 transakcija, od -ega 112.371 transakcija i rokli ringa i 1.979 transakcija RTGS-a.

GBRS BAWA LUKA

Gouverner CBBiH Peter Nicholl odr`ao je 9. aprila u Bawoj Luci sastanak sa direktorima poslovnih banaka iz Republike

Srpske. Na sastanku je predstavnik banaka informisao o budućim izmjenama Zakona o CBBiH koje se odnose na obra-un obaveznih rezervi. I predstavnici banaka su saop{tili svoje stavove o ovom pitawu. Zavr{ene su aktivnosti na uputstvima i procedurama o trezorskom poslowawu i u toku su pripreme za sastanak sa komercijalnim bankama radi wihove dosqedne primjene i rje{avawa problema nastalih u vezi sa obavqawem gotovinskih transakcija. Zbog konstantno velikog priliva novca (od 1. januara do 24. aprila primqeno je oko 10.200.000 komada nov-anica) i stalno prisutnih tehni -kih smetwi u radu ma{ine za brojawe nov-anica, svakodnevno su na trezorskim poslowima anga`ovani radnici iz drugih slu`bi kako bi bili izvr{eni svi zadaci i ispo{tovani procedurama predvi`eni rokovi.

FI LI JALA PALE

U odnosu na mart, u aprilu je do{lo do pove}awa prosje-nog broja dnevnih prodaja KM za 10,5 posto, a kupovine za 11 posto. Saldo izme|u kupovine i prodaje KM pove}an je neznatno u odnosu na prethodni mjesec za svega 1,4 posto. Depoziti banaka koje vodi Filijala Pale pove}ani su za 7,5 posto, prosje-na salda ra-una rezervi za 20 posto, dok je gotovina u trezorima opala za pet posto u odnosu na prethodni mjesec.

FI LI JALA BR^KO

S obzirom na -iwenicu da iz Zakona o bankama u Br~ko Distriktu BiH, koji je usvojila Skup{tina Distrikta, proiziadio obaveza i novih poslova za Filijalu CBBiH Br~ko, Slu`ba za pravne poslove CBBiH priprema Pravilnik o uslovi ma, postupku i dokumentaciji za upis u pregl ed banaka, supsidijarnih lica, filijala i predstavni{tva u Br~ko Distriktu BiH, te obrazac koji je biti izdavan banci kao obavijest o izvr{enom upisu. Slu`benici Filijale anga`ovani su na pripremama za primjenu ovog zakona. Rukovodilac Filijale Br~ko Mirzeta Arnautovi} pri sustvovala je me|unarodnoj konferenciji, koju je pod nazivom "Uloga currency boarda u monetarnoj politici: Istorija i praksa", 11. aprila u Sarajevu organizovala CBBiH. Pripravnik u Filijali Br~ko Almir @ili} polo`ila je 23. aprila pripravni -ki ispit.

IN MEMORIAM

Milanka (Nuro) Golijan, ro| . Govedarica

Centralna banka BiH (CBBiH) je 6. aprila 2003. godine ostala bez Milanke Golijan, koja je iznenada preminula u 41. godini života. U radni odnos u Uredu viceguvernera Centralnog ureda CBBiH, smještenu na Palama, pričinjena je 1. marta 1999. godine. Od 17. jula 2000. godine radi i je u Odjeljenju za zajedničke poslove Centralnog ureda CBBiH. Na radnom mjestu administrativno strati vno pomoćnik u Filijali Glavne banke Republike Srpske na Palama radi i je od 1. juna 2001. godine, a od 1. novembra 2002. godine raspoređena je na radno mjesto administrativno pomoćnik u Službi za publikacije, biblioteku i administrativne poslove Odjela za ekonomska istraživanja i statistiku. Vi jest o Milankinoj preranoj smrti pričinjena je sa nevjericom među zaposlenim koji su se, zajedno sa porodicom, oprostili od nje 7. aprila. U sjećanju svih zaposlenih ostaje kao vedra osoba i vrijedna poštovana službenica.

ZAPOSLENI

Amir Haximomeragić rukovodi - Isc Odjeljenju za statistiku

Centralna banka BiH (CBBiH) je 14. aprila dobila novog službenika. To je Amir Haximomeragić, koji je primljen u radni odnos na neodređeno vrijeme na radno mjesto rukovodioca Odjeljenja za statistiku u Odjeljenju za ekonomska istraživanja i statistiku. Prethodno je iskrenu dobrodošlicu u kolektiv. Draganu Joviću produžen je za 11 mjeseci radni odnos u CBBiH, zasnovan na neodređeno vrijeme, od 1. aprila 2002. do 31. marta 2003. godine. Zbog hitnosti, radni odnos produžen je bez postupka javnog oglasa avaj i traje do 29. februara 2004. godine. Dragan Jović radi kao ekonomista za bankarstvo u Službi za bankarstvo Glavne banke Republike Srpske CBBiH. Branislava Laco-Kovačević je od 1. aprila sa radnog mjesta ekonomiste u Službi za statistiku platnog bilansa Odjeljenja za statistiku Centralnog ureda, raspoređena na radno mjesto ekonomiste u istoj organizaciji. Od 1. aprila Jelena Obradović je sa radnog mjesta ekonomiste - asistenta u Službi za statistiku platnog bilansa Odjeljenja za statistiku Centralnog ureda, raspoređena na radno mjesto ekonomiste u istoj organizaciji. Zbog usvojenih izmjena Općeg akta CBBiH o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, Miralem Mamović je od 1. aprila sa radnog mjesta pomoćnog radnika u Odjeljenju za zajedničke poslove Centralnog ureda, koje je ukinuto, raspoređen na radno mjesto trezorskog manipulanta u Odjeljenju trezora Centralnog ureda. Zbog nemogućnosti da Bogdan Zirojević stupi na radno mjesto trezorište u Odjeljenju trezora Centralnog ureda na koje je raspoređen 1. marta 2003. godine, sa radnog mjesta likvidatora u Službi za trezorske poslove

Glavne banke Republike Srpske Centralne banke BiH, donesena je nova odluka o njegovom raspoređivanju na navedeno radno mjesto od 1. aprila, kada je i poe raditi na ovom radnom mjestu. Sedam dipl. ekonomista - pripravnika CBBiH, položili su pripravniki ispit nakon kojeg je 20. aprila istekao pripravnici staž. Riječ je o pripravnici ma Suzani Kožinović - Odjel za ekonomska istraživanja i statistiku, Dejanu Kovačeviću - Odjeljenju za bankarstvo, Maji Tepavčević - Odjeljenju za odnose sa međunarodnim finansijskim institucijama, Bojanu Čajiću - privremeno raspoređenom iz Glavne jedinice Sarajevo u Odjeljenju za monitoring i analize do rasporeda

po položenom pripravnici-kom ispitu, Ines Vulić - Odjeljenju za ra-unovodstvo, Tami Vukić - Glavna banka Republike Srpske CBBiH i Almiri Alić - Filijala CBBiH u Brčkom. Prethodno pripravnici ma koji je, po položenom pripravnici-kom ispitu, biti raspoređeni na odgovarajuća radna mjesta. CBBiH ima 277 sistematizovanih radnih mjesta, a trenutno ima 251 zaposlenog službenika, od kojih je 250 u radnom odnosu na neodređeno vrijeme. Od ovog broja, jedan službenik se nalazi na neplaniranom odsustvu. U radnom odnosu na neodređeno vrijeme je jedan službenik.

EDUKACIJA

Nastavak se stručno usavršavanje službenika CBBiH

Službenici za stručno usavršavanje u Centralnoj banci BiH (CBBiH) Adela Lincender i sekretar - prevodilac u Odjeljenju za zajedničke poslove Centralnog ureda CBBiH Vildana Popović pri sustvovali su seminara

o temi "Kadrovski poslovi, poslovi stručnog usavršavanja i obrazovanja uloga Narodne banke - pristup Evropskoj uniji". Seminar je održan u Pragu od 23. do 25. aprila, a organizator je bila Narodna banka - direktor Glavne jedinice Sarajevo - Centralne banke BiH Sadi Kadrić boravio je od 7. do 11. aprila u Strazburu, gdje je pri sustvoval preli minarnom sastanku Komiteta za evaluaciju mjera protiv prava novca. Rukovodiisc Odjeljenja za informacionu tehnologiju CBBiH Nazif Husović posjetio je 10. i 11. aprila firmu "Hermes Plus" u Qubčani, gdje je upriličena i edukacija. U organizaciji HVB Banke u Beču je održana bankarska konferencija. Uz druge domaće zvaničnike, konferenciji, održanoj 23. i 24. aprila, u ime CBBiH, pri sustvoval je viceguverner Qubić i Vlado. Ekonomski analitičar u Odjeljenju za ekonomska istraživanja Odjela za ekonomska istraživanja i statistiku Centralnog ureda CBBiH Damiro [osi] pohađao je u Beču seminar o temi "Indikator finansijske stabilnosti". Seminar je održan od 21. do 27. aprila, a u organizaciji Međunarodnog monetarnog fonda.

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Mjese-ni bilans stawa (pri vremeni) od 31. marta 2003.
Obja{wewa

Mjese-ni bilans stawa se izdaje da bi se obezbi jedinstvenost informacije o radu Centralne banke Bosne i Hercegovine prema pravljenju currency board-a i da bi se ponudile posebne informacije koje zahtjeva Zakon o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine.

Neke posebne karakteristike bilansa stawa od 31. marta su:

Na dan 31. marta banka je zadovoljila obaveze pravljenja currency boarda kako to navodi član 31. Zakona. Stawe neto strane aktivne prevazilazi wenu monetarnu pasivu u konvertibilnim markama (KM) za 137.407.148 KM. Ovo je prikazano u stavki neto devizna aktivna minus monetarna pasiva.

Devizna aktivna je sa-iwena uglavnom od depozita koji se dr`e kod ino-banaka.

Bilans stawa takoder prikazuje kompoziciju dr`awa valuta takod`e to i diferencijal u EUR i ostale valute.

Ban-ini devizni depoziti donose prihod od kamata za Banku.

Monetarna pasiva je u najve}em obimu predstavljala obavezu Banke za KM novac u opticaju (1.728.745.289 KM) i rezervne depozite rezidentnih banaka (340.646.982 KM).

Kapital i rezerve odra`avaju po-etni kapital i rezerve, diionice i akumulirane dobiti Banke od po-etka wenog rada 11. avgusta 1997.

Kao depozitar za -lanstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u, Banka iskazuje u bilansu stawa MMF-ove ra-une 1 i 2 kao stranu pasivu, i -uva hartije od vrijednosti VI ade Bosne i Hercegovine vezane za -lanstvo. Istovremeno djeluju}i i kao fiskalni agent u ime VI ade u weni odnosima sa MMF-om, Banka evidencira sredstva i obaveze VI ade vezane za -lanstvo na povjerilackim ra-unima odvojenim od bilansa stawa.

Konsolidacijom svih ra-una vezanim za -lanstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u izra-unava se obaveza kao neto -lanska pozicija od 234.265.711 KM.

Banka takod`e vodi odredjene ra-une stranih valuta u smislu sporazuma izme}u VI ade Bosne i Hercegovine i stranih vlada i finansijskih organizacija, kao i devizne ra-une dr`avnih institucija i agencija za koje Banka djeluje kao agent. Kako ovi ra-uni nisu ni ti aktivni pasiva CB BiH, oni nisu ukqu-eni u gore navedeni bilans stawa. Ukupni iznos sredstava koja se dr`e na ovim ra-unima je bio 177.788.574 KM.

Da}i upiti koji se ti-u Mjese-nog bilansa stawa mogu se uputiti Odjel u administraciju i finansije, Odje}ewe za ra-unovodstvo u Sarajevu na tel. (33) 27 81 19, faks. (33) 27 82 94. Predstavnicima medija mogu se obratiti Slu`bi za odnose s javno}u na tel. (33) 27 81 23, faks. (33) 27 82 96.

Centralna banka Bosne i Hercegovine je nezavisna monetarna institucija BiH i nema nikakvih organizacionih veza sa bilo kojim poslovnim bankom.

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Mjese-ni bilans stawa (pri vremeni) od 31. marta 2003.
(iznosi u KM ekwivalentima)

AKTI VA		Ukupan iznos	EUR	Ostale valute
1	Devizna aktivna	2.228.491.847	2.225.786.016	2.705.831
1.1	Gotovina	26.708.077	26.670.690	37.387
1.2	Kratkoro-ni depoziti	2.200.249.440	2.199.115.326	1.134.114
1.3	SDR u MMF-u	1.534.330	0	1.534.330
2	Ostala aktivna	64.439.367		
UKUPNA AKTI VA (1 + 2)		2.292.931.214		

PASI VA		Ukupan iznos
3	Monetarna pasiva	2.089.979.763
3.1	Valuta u opticaju	1.728.745.289
3.2	Kreditni bilans rezidentnih banaka	340.646.982
3.3	Kreditni bilans ostalih rezidenata	20.587.492
4	Obaveze prema nerezidentima	1.104.936
5	Ostala pasiva	9.743.180
6	Kapital i rezerve	192.103.335
UKUPNA PASI VA (3+4+5+6)		2.292.931.214

Neto devizna aktivna minus monetarna pasiva (1 - 3 - 4)	137.407.148
---	-------------

Sarajevo (datum) 18.04.2003.

Jasmina Halilbegović
Glavni kontrolor